

Raport on-line:

Certyfikacja dostarczania usług i wyrobów towarów w Organizacjach państw: Białoruś, Mołdawia i Ukraina w nawiązaniu do najpopularniejszych standardów międzynarodowych ISO 9001:2015, 14001:2015, 45001:2018 w latach 2020-2021. Analiza porównawcza

Zrealizowany w ramach projektu „Prawo polskie na Wschodzie – Sieć Szkół Prawa Polskiego”, nr umowy: 0064/DLG/2019/10.

W miarę wzrostu konkurencyjności otoczenia biznesowego klienci wymagają wyższej jakości towarów i usług. Dlatego, często na rynku spotykać można Organizacje, które certyfikują się na zgodność z międzynarodowymi normami ISO. Certyfikacja ISO to jedna z najbardziej znanych, jak nie najbardziej znanych i rozpoznawanych certyfikacji na świecie. Najczęstszymi standardami, które są wdrażane przez Organizację na całym świecie, to normy: 9001:2015 (system zarządzania jakością), 14001:2015 (system zarządzania środowiskowego), 45001:2018 (system zarządzania BHP). Wdrożenie systemu w Przedsiębiorstwie jest pierwszym elementem aby uzyskać certyfikat, Organizacja wdraża wymagania normy, aby potem podejść do certyfikacji. Certyfikacja systemu jakości, systemu środowiskowego bądź systemu BHP polega na sprawdzeniu przez niezależnego audytora z akredytowanej jednostki certyfikującej, czy organizacja przestrzega wymagań konkretnej normy odniesienia. Audytor (z akredytowanej jednostki certyfikującej), audytując procesy zachodzące w organizacji na zgodność z normami ISO, potwierdza (lub nie) czy dana Organizacja certyfikat może otrzymać. Certyfikat wystawiany przez akredytowaną jednostkę certyfikacyjną jest przyznawany zgodnie z zasadą ”certyfikowany raz - uznawany wszędzie”, gdyż normy ISO są międzynarodowymi standardami uznawanymi na całym świecie (oprócz pojedynczych państw np. Afryki, gdzie Komitetów Normalizacyjnych będącymi członkami ISO nie ma).

Czy istnieje obowiązek stosowania norm międzynarodowych ISO? Nie, wszystkie normy są dobrowolne. Jednakże w otoczeniu biznesowym, posiadanie certyfikatu np. jakości (zgodnego z wymaganiami normy ISO 9001:2015) daje pewność, że dany materiał, produkt, był produkowany we właściwy sposób- przy poszanowaniu wszelkich norm i standardów branżowych tak samo jak i oferowana przez Organizację dana usługa. Podobnie do certyfikacji w zakresie środowiska podchodzą Organizacje, które chcą zaistnieć na rynku międzynarodowym czy krajowym. Działania proekologiczne są dziś priorytetem i każda firma, myśląca poważnie o rozwoju (zarówno na rynek krajowy, jak i międzynarodowy) powinna uwzględnić je w swojej strategii. Stąd też, posiadanie certyfikatu środowiskowego (zgodnego z wymaganiami normy ISO 14001:2015) potwierdza nam, że Przedsiębiorstwo działa w zgodzie z dbałością o środowisko i jego ochronę, jak i działa zgodnie z przepisami środowiskowymi, które obowiązują przedsiębiorstwa w danym kraju. Ochrona środowiska staje się z roku na rok coraz ważniejszym aspektem w każdej dziedzinie – zarówno w przemyśle, handlu, gospodarce, jak i życiu codziennym. W „wielkiej trójce” najbardziej powszechnych standardów, jest norma ISO 45001:2018, dotycząca bezpieczeństwa i higieny pracy. Jej główne założenia są oparte na wymaganiach dyrektyw Międzynarodowej Organizacji Pracy.

Certyfikat BHP (zgodny z wymaganiami normy ISO 45001:2018) ma zastosowanie do wszystkich organizacji niezależnie od wielkości, rodzaju i działalności, które postawiły sobie za zadanie wdrożenie i utrzymanie systemu zarządzania BHP w celu poprawy bezpieczeństwa i higieny pracy, eliminowania zagrożeń i minimalizowania ryzyk dotyczących BHP. Wdrożenie (i certyfikacja) systemu zarządzania BHP prowadzi do osiągnięcia stałej poprawy bezpieczeństwa i ochrony zdrowia pracowników oraz do ograniczenia strat związanych z niewłaściwymi warunkami pracy. Liczbę wydanych certyfikatów na świecie obrazuje poniższa tabela.

Tabela nr 1: Liczba wydanych certyfikatów łącznie w latach 2020-2021

Standard ISO	Liczba wydanych certyfikatów
9001:2015	1 077 884
14001:2015	420 433
45001:2018	294 420

Źródło: opracowanie własne na podstawie ISO Survey1

Dane certyfikacji systemów z całego świata zostają corocznie publikowane na oficjalnej stronie Internetowej (zobacz: <https://iso.org>). Dostawcami danych są jednostki certyfikujące akredytowane przez członków IAF (International Accreditation Forum) i uczestniczą w nich na zasadzie dobrowolności. IAF jest światowym stowarzyszeniem jednostek akredytujących w dziedzinie systemów zarządzania, produktów, usług, personelu i innych podobnych programów oceny zgodności. To właśnie jednostki certyfikujące, akredytowane przez IAF gromadzą wszystkie dane, które następnie przekazują do ISO. Robią to całkowicie dobrowolnie, nie ciąży na nich obowiązek sprawozdawczości. W Republice Mołdawskiej dane dotyczące ilości wydanych certyfikatów przekazuje Państwowe Centrum Akredytacji Republiki Mołdawii², w Białorusi organem realizującym zbieranie danych z jednostek akredytowanych jest Białoruskie Państwowe Centrum Akredytacyjne³, na Ukrainie Państwowa Agencja Akredytująca w Ukrainie⁴. Poniżej przedstawiam loga Centrów wraz z adresami stron www.

Białoruskie Państwowe Centrum Akredytacyjne:
<https://bsca.by/>

MOLDAC

CENTRUL NAȚIONAL DE
ACREDITARE
DIN REPUBLICA MOLDOVA

Państwowe Centrum Akredytacji Republiki Mołdawii:
<https://acreditare.md/en/>

1 <https://www.iso.org/the-iso-survey.html> - dostęp z dnia 20.07.2023 r.

2 <https://acreditare.md/en/> - dostęp z dnia 20.07.2023 r.

3 <https://bsca.by/> - dostęp z dnia 20.07.2023 r.

4 <https://naau.org.ua/> - dostęp z dnia 21.07.2023 r.

Bardzo istotny jest fakt, że ISO jest organizacją niezależną, nie podlega wpływom przedsiębiorców, korporacji czy rządu. Dlatego wymagania powyższych norm dla przedsiębiorców na Ukrainie, w Mołdawii czy na Białorusi będą takie same, a proces uzyskania certyfikatu na zgodność ze standardami ISO 9001:2015, 14001:2015 czy 45001:2018 będzie całkowicie bezstronny.

W ujęciu światowym liczba przyznanych certyfikatów ISO 9001:2015, 14001:2015 czy 45001:2018 w latach 2020-2021 znacznie wzrosła. 10% więcej zostało wydanych certyfikatów jakości 9001:2015, o 13% wzrosło przyznanie certyfikatów z normy środowiskowej 14001:2015 i o ponad 45 % więcej z normy BHP 45001:20185. Dane te pokazują, jak standardy międzynarodowe ISO są ważne na rynku biznesowym, a przedsiębiorcy zyskują dzięki nim międzynarodowe uznanie na rynku globalnym. W obecnych czasach wydaje się to „obowiązkowe”, posiadanie certyfikatu świadczy o dojrzałości i profesjonalizmie organizacji.

Najbardziej rozpowszechniony standard, standard jakościowy ISO 9001:2015 jest najczęściej certyfikowanym standardem w Organizacjach na całym świecie. Norma, która nazywana jest „podstawą” innych norm ma uznanie na rynku globalnym. Według danych ISO (International Organization for Standardization - Międzynarodowej Organizacji Standaryzującej), liczba wydanych certyfikatów na zgodność z ISO 9001:2015 w 2020 i w 2021 roku łącznie wynosiła 1 077 884. Ukraina w tym standardzie miała wydanych 1449 certyfikatów, przy zmiennej (- 4, o średnio 4 certyfikaty mniej niż w poprzednim roku), Republika Mołdawii 93 wydane certyfikaty na zgodność z normą ISO 9001:2015 (+6, z tendencją wzrostową o średnio 6 certyfikatów), a Białoruś 6525 wydane certyfikaty (liczba wydanych certyfikatów na przestrzeni ostatnich lat wzrosła o wydaniu o ponad 593 certyfikaty)6.

Certyfikaty na zgodność z normą ISO 14001:2015 (norma środowiskowa) są również bardzo popularne, świadomość związana z ochroną środowiska jest w przedsiębiorstwach tak powszechna, że certyfikacja na potwierdzenie zgodności z normą co roku sukcesywnie wzrasta. Liczba przyznanych certyfikatów na zgodność ze standardem ISO 14001:2015 w roku 2020 i 2021 wzrosła o 45 369)7. Największą ilość certyfikatów środowiskowych w latach 2020-2021 miała Białoruś, przyznano ich 400 (o 36 więcej niż w poprzednim roku 2019). 288 przyznanych certyfikatów na zgodność z normą ISO 14001:2015 otrzymały ukraińskie organizacje. Tutaj również Organizacja ISO odnotowała tendencję spadkową w wydaniu certyfikatów środowiskowych (tak jak

5

<https://www.iso.org/ommittee54998.htmlt=KomURwikWDLiuB1P1c7SjLMLEAgXOA7emZHKGWyn8f3KQUTU3m287NxnPA3DIuxm&view=documents#section-isodocuments-top> – dostęp z dnia 17.07.2023 r.

6 <https://www.iso.org/the-iso-survey.html0-> dostęp z dnia 17.07.2023 r.

7

<https://www.iso.org/committee/54998.html?t=KomURwikWDLiuB1P1c7SjLMLEAgXOA7emZHKGWyn8f3KQUTU3m287NxnPA3DIuxm&view=documents#section-isodocuments-top> – dostęp z dnia 17.07.2023 r.

certyfikatów zarządzania jakością ISO 9001:2015) o około 7 mniej niż w roku poprzednim. W Republice Mołdawii certyfikowano na zgodność z normą środowiskową w 9 Organizacjach, prawie o połowę mniej niż w roku poprzednim.

Przyznane certyfikaty na zgodność z normą ISO 45001:2018 jako jedyne nie mają tendencji spadkowej. Każde z opisywanych państw nie odnotowało spadku zainteresowania tą normą i certyfikacją w tej dziedzinie. Republika Mołdawii przyznała 3 certyfikaty BHP-owskie, Białoruś – certyfikowała 2031 organizacji, Ukraina - 226. Liczba wydanych certyfikatów zgodnych ze standardem 45001:2018 na Ukrainie wzrosła o 38 sztuk, w Białorusi było ich o 1567 więcej niż w roku poprzednim. Ostatnimi latami odnotowuje się w świecie wyraźny wzrost zainteresowania aspektami bezpieczeństwa i dogodnych warunków pracy człowieka, stąd też zwiększyło się zainteresowanie certyfikacją systemów na zgodność z normą ISO 45001:2018.

Podsumowując, wszystkie normy objęte badaniem Międzynarodowej Organizacji Normalizującej odnotowały znaczny wzrost liczby wydanych certyfikatów, w szczególności właśnie normami ISO 45001, ISO 9001 i ISO 14001. Normy te dotyczą bardzo specyficznych wymagań związanych z ochroną środowiska czy bezpieczeństwem i higieną pracy, które w ówczesnym świecie stanowią podstawę dobrze zarządzanej organizacji. Tak jak w Białorusi, ilość wydanych certyfikatów z roku na rok galopująco wzrasta, na Ukrainie certyfikacja systemów jest w fazie rozwoju, tak w Republice Mołdawii zainteresowanie certyfikacją dopiero się zaczyna. W dobie globalnej współpracy gospodarczej, jak i powszechnie uznawanych wartości, jakimi są ustandaryzowanie procesów w organizacjach na światowym poziomie, dbałość o środowisko i minimalizowanie negatywnego wpływu na nie oraz dbałość o swoich pracowników i ich środowiska pracy, normy ISO stają się niezwykle poważnym i adekwatnym narzędziem do ich realizacji.